

dispensatio Papæ, & hoc quidem ex consuetudine. 2. ut sit justa causa; sine illa enim nemo securus est in foro interiori. 3. ut sit Clericus, qui si ducat uxorem, perdit pensionem, nec illam retinere potest. 4. ut non excedat tertiam partem beneficii; quamvis ex justa causa possit Pontifex ultra tertiam concedere.

30. Quænam sunt obligationes fruētis pensione ex Ecclesiastico Beneficio? R. Ubi recepta est constitutio S. Pii V. tenetur, si Clericus sit, recitare officium B. M. V. nisi aliunde ad horas Canonicas teneatur, aut sit Eques Ordinis Militaris, qui satisfacit recitando preces ab Ordine præscriptas. Pro pensione mere laicali nulla est obligatio. Tenetur etiam gerere tonsuram, & habitum Clericalem ex decreto Sixti V.

An Pensionarius possit de redditibus pensionis pro libito disponere? Affirmant Azor, Vazquez, & Covarruvias, quia pensio, ut dicunt, est portio extracta ex fructibus Beneficii. Et pro hac sententia allegant decisionem Rotæ Romanæ. Negant vero Molina, Navarrus, & alli, quia pensio iisdem regulis, ac ceteri fructus Beneficiorum mensuratur. Verum Salmant. affirmant de pensione laicali, negant de Ecclesiastica. Nota denique, pensionem extinguī morte pensionarii, sicut usufructus morte usufructuarii.

CAPUT IV.

De horis Canonicis.

31. *Quest. 1.* Quinam obligentur ad horas Canonicas? R. 1. Clerici majorum Ordinum, etiam suspensi, excommunicati, degradati: imo & iis, qui Papa dispensante ducit uxorem; nisi ab hoc onere quoque dispensentur. Hæc autem obligatio incipit a tempore ipso, quo Subdiaconatus suscipitur, scilicet ad horas respondentes horæ, qua ordinatur. Nec vero satisfacit præcepto, qui recitaverit partem illam ante Ordinationem; tum quia debito nequit satisfieri, antequam contrahatus; tum quia Ecclesia officium exigit a Subdiacono. Ita probabilior sententia: quamquam nonnulli sentiant valde probabiliter, posse fieri satis per anticipatam solutionem.

32. R. 2. Ex antiqua Ecclesiæ consuetudine, et quidem sub gravi obligante, tenentur Divinum officium recitare omnes Religiosi professi utriusque sexus ad chorum destinati. Non tenentur autem laici, seu Conversi; nec Religiosi milites, aut hospitalarii, & ceteri choro non destinati. Denique ii omnes, qui degunt in aliquo Ordine, ubi forte constet non esse talem consuetudinem, aut non obligare. Tenentur tamen recitare Religiosi profugi, quia statum suum non amittunt, uti & viventes extra Claustra, aut in carcere detenti, secus vero ad triremes damnati; tum qui in illa damnatorum turba cederet in dedecus ordinis statum suum

ostendere; tum quia in tam miserabili statu non videntur hoc onere gravandi.

33. R. 3. Beneficiati omnes; quotquot habent jus in re, & plenum dominium beneficii, si fructus percipiant, vel percepturi sint, tenentur ad horas ex Conc. Lat. sub Leone X. & Ecclesie consuetudine; quia Beneficium datur propter Officium. Hinc nemo tenetur ad recitandum ante acceptam possessionem, nec qui sine culpa fructus nullos percipiat, aut percepturus est. Aliter dicendum de eo, qui solam percipit aliquam partem fructuum; sed quæ sufficit ad sustentationem. Pariter tenetur iis, qui primo, aut etiam secundo anno non percipit, eo quod fructus assignentur fabricæ, vel sumptibus fune- tis, quicquid contra sentiam non improbabili- ter Cajetanus, & Lessius. Nec excusatur ha- bens tenue Beneficium, cum jus omnibus indis- tincte Beneficiariis hoc onus imponat, sicut iis, qui majoribus ordinibus initiantur. Et qui Be- neficium admittit, cum hoc onere personali sus- cipit, ut ait Suarez, & est communis senten- tia contra Sotum, Lessium, aliosque, nolentes Beneficiatum obligari, nisi tot percipiat fructus, quod sufficiunt ad mediocrem sustentationem.

34. Qui per metum gravem, eumque injus- tum coactus est ad Ecclesiasticos Ordines sus- cipiendos, non tenetur ad recitandum. Ita pro- babilior sententia, cui subscribunt Navarrus, Azor, Suarez, Tournelyus, alique; licet enim metus non tollat voluntarium, Ecclesia tamen prudenter creditur nolle ad hoc onus obligare nisi eos, qui sponte omnino ordinantur, sicut

eos ad castitatem non obligat. Quod verum est etiam sit Pater fructus beneficii percipiat, quos tamen tenetur restituere; obligatur autem filius, si percipiat ipse fructus.

35. Quod attinet ad præstimoniam, conside- randum est, an sint in titulum perpetuum, & habeant anexum aliquod obsequium spirituale; nam ea rationem habent Beneficii, adeoque in- ducunt obligationem recitandi. Non ita præsti- monia, quæ solent ad certum tempus assignari, v. g. adolescentibus in subsidium studiorum; nec pensiones carentes titulo Clericali. Neque ad Officium tenentur Coadjutores, qui nihil admi- nistrant, cum hæc obligatio respiciat proprie- tarium, ut docetur communiter cum Salmant.

36. Habens plura beneficia unica recitatione satisfacit, tenetur tamen tot facere commemora- tiones, quod sunt patroni Beneficiorum.

Quæri solet, an qui ad Officium obligatur ex duplici titulo, Beneficii scilicet, & Ordinis Sa- cri, omittendo illud, committat duo peccata? R. breviter: omittens, & fructus non restituens, peccat tum contra Religionem, ut constat, tum contra justitiam, quia injuste retinet alienum. Si vero omittat, sed fructus restituat, peccat quidem contra Religionem, sed non contra jus- titiam, cum alienum non retineat, nec Ecclesia hoc onus imponat nisi ex motivo Religionis.

37. *Quest. 2.* Quæ culpa sit omissio Divini Officii? R. Est gravis culpa omittere totum officium, aut magnam ejus partem, sive hæc obligatio oriatur ex jure positivo, ut multis placet, sive ut aliis, ex recepta consuetudine.

Quenam autem censeatur pars officii notabilis, non convenit. Aliqui cum Azorio, & Navarro volunt esse mortale omittere tertiam partem horæ, etiam parvæ; sed probabilius id negatur communiter, quia licet illa pars sit notabilis respectu unius horæ, levis tamen est in se, & respectu totius officii; unde circa gravitatem materiæ totius officii quantitas respicienda est, non autem cujuslibet horæ. Hinc graviter peccaret, qui omitteret aliquam ex horis integram, v. g. tertiam, sextam, & nonam, censetur autem parva materia, quæ non attingit integritatem unius horæ. Idem quod de reliquis horis, dicendum est de Vesperis, & Completorio, quæ inter septem Horas numerantur; unde omissio alterius esset grave peccatum. In Matutino autem gravis esset materia præterire integrum nocturnum, imo & iusta multos tres lectiones cum responsoriis; sed in hoc contradicunt aliqui, nisi lectiones, & responsoria adæquent unam parvam horam. Integra omissio laudum erit etiam per officii notabilis, non tamen omissio unius psalmi, lectionis, aut responsorii.

38. Omissio omnium horarum non est unum, sed multiplex peccatum; tot scilicet, quot sunt horæ non lectæ, secundum Lessium, aliosque. Sed verius existimo, unum tantum committi peccatum ab eo, qui totum officium prætermittit; sed gravius, quam si unam, vel alteram horam omitteret. Ita expresse S. Antoninus 3. p. tit. 13. c. 4. Apposite autem notat Elbel, quod si quis plures horas omitteret ex

intentionibus moraliter interruptis, plura tunc peccata committeret.

39. *Quæst. 3.* An qui se ad recitandum sciens volens reddit impotentem, unum, vel plura peccata committat? R. sunt, qui velint, unum tantum peccatum committere, scilicet in causa, v. gr. dum sponte perdidit Breviarium. Ita S. Bonaventura, quem plures TT. sequuntur; quia omissio Divini Officii tunc non esset in se voluntaria, sed in causa; unde solum est peccatum in causa. Verior tamen sententia affirmat tot committit peccata, quot sunt omissiones, quas prævidet, nisi poeniteat primi peccati; nam alioqui perseverat voluntarium in causa. Ita S. Th. 1. 2. q. 76. a. 3. ad 3. & alibi, docens ad omissionem peccaminosam non requiri ut adsit voluntarium, sed sufficere voluntarium in causa.

40. *Quæst. 4.* Utrum dubitans, an aliquid omiserit in Officio, teneatur id recitare? R. Scrupulosi non sunt cogendi ad repetendum, cum in iis dubitationes ut plurimum sint inanes timores, vel apprehensiones. Quoad alios vero distinguendum est: nam si dubium sit mere negans, iterandum est, cum in eo possessio stet pro præcepto: secus autem si dubium sit positivum, cum est prudens ratio credendi te jam dixisse. Imo ait Navarrus: non solum non teneatur repetere id, quod probabiliter credit se dixisse, verum etiam male ageret id faciendo, eo quod habitum concipiendi scrupulos superfluos sibi quæreret. Unde excusaris a repetendo, si recordaris te incepisse psalmum, lectionem, vel

horam, & postea non data opera distractus te invenias legentem, vel recitantem extremum horæ, præsertim si soleas legere, vel recitare etiam memoriter sine errore. Ita Nav. Suarez, alii.

41. *Quest. 5.* Quid restituendum sit ob neglectas horas Canonicas? R. qui alio titulo, quam Beneficii, obligantur ad horas, licet peccent, si eas omittant sine causa; nihil tamen tenentur restituere. Nec ii, qui sine culpa eas non recitant, etiamsi habeant beneficium; quia, ut ait Suarez, in conscientia non debetur poena ei, qui culpa vacat. De cetero Beneficarii, qui sine causa omittunt officium, tenentur restituere fructus pro rata omissionis ex decreto Lat. Concilii, scilicet post elapsam semestre a beneficii possessione. Quod decretum confirmavit Pius V. declarans, eum, qui una die totum officium omiserit, teneri restituere fructus omnes illi diei respondentis; qui autem omiserit Matutinum cum laudibus, mediam partem fructum unius diei; mediamque pariter, qui reliquas horas; qui vero unam ex illis, sextam partem fructuum.

42. Valde probabile est, Beneficiarios, qui alia onera habent, quam preces, v. g. Episcopos, Pastores, cet. ratione injuncti sibi oneris retinere posse aliquam partem fructuum, restituendo eam tantum, quæ respondet oneri Divini Officii, quod omiserunt. Restitutio autem necessario facienda est vel pauperibus, vel fabricæ Ecclesiæ, vel Beneficii, ubi recepta sit Bulla Pii V. nec aliter excusatur ab obligatione restituendi. Damnata est autem ab Alex. VII.

propositio dicens: *restitutio fructuum ob omissionem horarum suppleri potest per quascumque eleemosynas, quas antea Beneficiarius de fructibus sui beneficii fecerit.*

43. *Q. 6.* Quænam excusent a recitandis Horis Canonicis? R. Tria: *infirmitas, impedimentum justum, & dispensatio.* Quod ad infirmitatem attinet, non solum excusat ea, quæ in se sit omnino gravis, sed quæ talis sit, ut ea laborans non possit sine gravi incommodo, vel periculo recitare. Hujusmodi est magnus capitis dolor, notabilis gravedo, stomachi cruditas, aut virium lassitudo, qualem experiri solent etiam convalescentes per aliquot dies. Tertiana laborantes, vel quartana a multis absolute excusantur etiam diebus, a febris vacantibus; sed in hoc spectandæ sunt circumstantiæ tum febris, tum infirmi; in dubio autem standum est judicio Medici. Qui ob ægritudinem excusatur, non tenetur alium legentem audire, vel alium sibi substituere; sed debet, si commode id possit; cum socio recitare. Tenetur etiam horam officii prævenire, si timeat, postea non fore ad recitandum: quod intelligitur intra diem; in qua urget præceptum. Sed valde probabile est, eum, qui non possit recitare Matutinum die sequenti, non teneri in præcedenti anticipare, cum obligatio præcepti nondum sit incœpta; quod enim Matutinum legi possit die præcedenti, non oritur ex præcepto, sed ex privilegio a consuetudine introducto, quo nemo tenetur uti. Sic Elbel, Sporer, alii.

44. Legitima impedimenta, excusantia ab

hac obligatione esse possunt gravis & repentina occupatio, quæ sine gravi incommodo, vel scandalo omiti nequeat. Quo nomine aliquando non tenentur horas persolvere Concionatores, Confessarii, publici Professores, qui tamen, si liceat debent officium antevertere. Notanda est autem hic propositio damnata ab Alex. VII. *habens capellaniam, vel quodvis aliud Beneficium Ecclesiasticum, si studio litterarum vacet, satisfacit, si Officium per alium recitet.* 2. Recitandi impotentia, ut cæcitas, vel carentia Breviarii inculcata, si aliud haberi nequeat. Hi tamen tenentur si possint, memoriter recitare vel totum officium, vel unam horam. Proscripta enim est ab Innoc. XI. propositio asserens: *qui non potest recitare Matutinum, & Laudes, potest autem reliquas horas, ad nihil tenetur, quia major pars trahit ad se minorem.* Non tenentur tamen recitare modicam aliquam partem, v. g. unum, aut alterum psalmum, nisi id, quod sciunt memoriter, attingat notabilem officii partem. Imo si habeant ad manum Breviarium a Romano distinctum, v. g. Benedictinum, tenentur ex illo saltem de communi recitare; quicquid contra sentiant Salmant. & alii.

45. An autem Beneficiarius aliter non potens, teneatur Socium conducere ad recitandum? Disputant TT. Affirmant Suarez, Bonacina, Layman, & alii, si Beneficium sit pingue; nam cum Beneficium detur propter officium, debet partem fructus erogare, ut officium persolvat. Negant tamen alii non pauci apud Sporer, quia cum obligatio hujusmodi ex probabiliissima opi-

nione inducta solum sit ex jure Ecclesiastico, & ex motivo Religionis, non est adeo stricta, ut implenda sit cum honore extraordinario, quale certe esset conductio socii; præsertim cum Lateranense Concilium ab eo excuset *legitime impeditos.*

46. Tertia causa, excusans ab horis persolvendis est *dispensatio*; quam dare potest Papa valide etiam sine causa, si hoc onus sit solum de Jure Ecclesiastico. Episcopus solum potest cum legitima causa, & cum aliquo particulari, nec nisi ad breve tempus, cum dubitatur de morali impotentia recitandi. Atque idem possunt Superiores Regulares cum suis subditis; & Vicarius Generalis ex speciali Episcopi mandato.

47. Quæst. 7. Quo modo recitandæ sunt horæ? R. conditiones ad bene recitandum sunt sequentes. 1. servanda est forma Breviarii Romani ex præscripto Pii V. qui tamen proprium reliquit Breviarium Ecclesiis, & Ordinibus Religiosis, qui illo utebantur ante ducentos annos. Hi autem non possunt uti Romano, nisi aut Ordinis consuetudo permittat, aut in aliis Ecclesiis Episcopus. Qui autem recitant secundum Breviarium Romanum, ne in choro quidem obligantur, saltem sub gravi, ad psalmos penitentiales, vel graduales, aut officium Defunctorum, nisi in die Animarum. Ubi autem viget consuetudo, recitari debet officium B. M. V. Jam vero in die. 2. Nov. officium Defunctorum obligat sub gravi ex recepta ubique consuetudine, & contraria sententia, ut ait Suarez, satis tuta non est, nec practice proba-

bilis, ut ait Pellizerius. Non ita loquuntur DD. omnes de obligatione recitandi Litanias in diebus Rogationum, & in die S. Marci; Rubricam enim id præscribentem non importare grave præceptum, sentiunt Navarrus, Vazquez, & alii; verum standum est communi sententiæ; tum quia verbum *dicant*, quo utitur Rubrica, indicat præceptum; præceptum autem in gravi materia impositum, qualis est Litaniarum, est grave præceptum, nisi contrarium constet; tum quia ita declaravit S. Congregatio teste Gavanto; tum quia ubique viget consuetudo recitandi Litanias, tanquam partem officii integram.

48. Qui ex inadvertentia, vel necessitate officium mutavit, nec peccat, nec tenetur repetere, cum Ecclesia velle non præsumatur, ut quis uno die bis ad tantum onus obligetur. Nec ulla est obligatio subjungere propria officii prætermisissis, nisi officium sit notabiliter brevius, quia tunc debet fieri aliqua compensatio. De cetero non licet sine causa officium in aliud commutare, præsertim brevius. An autem sit mortale ea permutatio, disputant AA. Notanda est 1. propositio 34. damnata ab Alex. VII. dicens: *In die Palmarum recitans Officium Paschale, satisfacit præcepto.* Et sic pariter excluditur officium Pentecostes, ut bene ajunt Salmant. & alii. 2. officium mutari posse vel in aliud moraliter æquale, vel in aliud notabiliter brevius....

49. Jam vero licet aliqui excusent eum a gravi peccato, qui officium diei permutat in aliud longe brevius; quia præceptum quoad substantiam impletur; censeo tamen hanc opi-

nionem tolerari non posse, quia præceptum non impletur neque in ejus forma, neque in substantia æquivalenti. Imo grave peccatum est in probabiliore sententiâ officium sine causa mutare, etiam in æquale. Et probatur ex decreto S. Pii in laudata Bulla, quod est hujusmodi: *Hoc nostrum Breviarium... præcipimus observari: ac quoscumque, qui horas Canonicas dicere debent, ad dicendum ex hujus Romani Breviarii præscripto, & ratione omnino teneri, neminemque nisi hac sola forma satisfacere posse.* Neque enim Ecclesia solum præcipit officium in genere, sed definitum officium, & definitam formam, scilicet officium talis diei, Dominicæ, Sancti, cet.

50. Causæ autem permutandi Officium possunt esse 1. si alio pergas, potes recitare Officium illius loci, quo pergis. 2. Capellanus Episcopi, & domestici Cardinalium uti possunt Officio, & Breviario illorum proprio. Idem multi dicunt de Capellano Monialium, qui cum possit legere Missam de Sancto ipsarum Ordinis, potest quoque illius Officium dicere, ut Missa cum Officio conveniat ex Rubricæ præscripto. 3. Beneficiarius potest recitare sub ritu 1. Cl. cum Octava Officium sui Tituli: quod si duo habeat Beneficia, debet recitare Officium loci, ubi residet. 4. recitans cum socio ejus ritui potest se conformare, si justa sit causa. Imo & sine ulla causa, si Officium sit æquale; ipsa enim societas videtur rationalis causa Officium in æquale commutandi. In officio autem breviori ex privilegio non sufficit ratio societatis, nisi

accedat infirmitas, vel difficultas magna recitandi in eo, qui gaudet privilegio.

Notant autem DD. eum, qui per errorem recitavit de aliquo Sancto, v. g. diei sequentis non teneri ad recitandum alia die de Sancto prætermissio. Et licet possit de illo sequenti die recitare, consultius tamen est se conformare cum communi ritu Ecclesiæ, imo ad id teneri censent DD. multi. Si quis autem animadvertat se errasse postquam multum processit, v. g. Matutino persoluto, potest idem proseguere, sed melius est reliquum legere de Officio debito, ne errori insistat.

51. Quæst. 8. Quænam pronuntiatio ad horas requiratur? R. vocalis, eaque pertinet ad substantiam præcepti. Et quidem si solus recites, ita pronuntiare debes, ut te ipsum audire possis. Ita Suarez cum aliis communiter, quia verba, quæ inter dentes, ut ajunt, modularis, non sunt proprie vox, sed quædam vocis inchoatio. Alii tamen cum Silvio satis probabiliter dicunt satisfacere, qui verba ore proferunt, etiamsi se non audiant, cum id nullibi præcipiatur, nec exigat ratio orationis vocalis, ut distinguatur a mentali. Verum si recites cum socio, ita legere uterque debet, ut a socio vicissim audiatur. Debent autem alternatim versus, lectiones, & reliqua legere, quamquam si unus lectiones omnes dicat, altero audiente, uterque præceptum implevit. Si plures in choro recitant, satis est, ut alterni legant, sive plures ex una parte sint, sive pauciores; lectiones autem dici possunt vel ab uno, vel a pluribus secundum Ecclesiæ con-

suetudinem. Qui in choro recitat, tenetur repetere privatim ea, quæ non audivit etiam sine ipsius culpa, modo sit pars notabilis, secus si unum tantum, vel alterum verbum. Ita communis sententia; quamquam multi satis probabiliter negent obligationem repetendi, si attendas quantum potest, & ob strepitum aliorum non intelligas; moraliter enim cum sociis communicas in precibus, quas chorus effundit. Cui opinioni favet D. Anton. 2. p. tit. 9. c. 12. dum ait: *Si quis lectionem, vel aliud, quod in choro legitur, non intelligat propter legentis ineptitudinem, non peccat, dummodo conetur intelligere saltem verba.* Hinc Suarez, Roncaglia, aliique docent, Officio surdum satisfacere, qui ex obligatione choro assistit, & partem suam recitat; durum enim videtur eum cogere ad duplex Officium, cum per eum non stet, quominus audiat. Censeo tamen probabilius cum Sanctio, ipsum lucrari distributiones, sed non implere obligationem, nisi repetat non audita, sive in ipso choro, dum alii canunt, sive extra chorum.

52. Pronuntiatio debet esse *integra*, ita ut peccet, qui aut sillabas, & verba mutilat, aut ita festine pronuntiat, ut verba confundat. Erit autem leve, vel grave peccatum, prout parva, vel magna fuerit quantitas officii, quam omittit. Idem dico de recitante cum socio, qui aut mutilat, aut verba obtruncat, vel non expectat versus absolvi, nisi hæc raro fiant, nec cum advertentia. Præterea pronuntiatio debet esse *continuata* unius horæ; sed Matutinum po-

test separari a laudibus, imo & juxta multos, unum nocturnum ab alio saltem tribus horis juxta ritum antiquum; debet autem in fine ad-
 jici *Pater noster*; an autem addenda sit etiam Oratio, alii affirmant, alii negant; utriusque probabiliter. Qui unam horam interrumpit ex justa causa, non peccat, nec tenetur repetere; peccat autem venialiter qui sine causa interrumpit, licet repetere non teneatur, cum singuli psalmi suam habeant significationem. Ita probabilior sententia contra Suarez, Navarrum, Vazquez, qui volunt totam horam repeti, ut servetur unitas præscripta, quando magna fuit temporis interpellatio.

53. *Quæst. 9.* Quis ordo servandus est in officio Divino recitando? R. is, quem præscribunt Rubricæ Bræviarii, ita ut Matutinum dicatur ante primam, ista ante tertiam, cet. Ordinem autem invertere sine causa, solum est veniale, cum non pertineat ad substantiam, sed ad modum præcepti. Nullum autem erit peccatum, si justa sit causa, ut si recites cum socio, qui alia jam legerit, aut careas Breviario, vel chorum sero advenias. In choro gravem esse obligationem recitandi ordine præscripto, multi docent probabiliter; negant tamen alii probabilius, cum non constat de præcepto super ordinem imposito, nec sit ordo nisi cæremonia quædam accidentaria substantiæ Divini officii.

54. *Quæst. 10.* Quo tempore recitandæ sint horæ Canonice? R. eo tempore, quo a jure, vel consuetudine obtinuit, quod in choro di-

versum esse solet in diversis Ecclesiis. Tempus autem legitimum, in quo præceptum obligat, est a mediâ nocte unius diei usque ad mediam noctem diei sequentis. Ex consuetudine tamen Vesperæ incipiunt post meridiem diei antecedentis; quibus recitatis potest legi matutinum secundum multorum sententiam, quia jam incœpit dies Ecclesiasticus; unde si aliquis post dictas Vesperas, & Completorium dicat Matutinas, jam hoc pertinet ad diem sequentem. Ita D. Th. Quolibet. 5. art. 28. Unde deducunt, posse recitari Matutinum, & Laudes statim ab hora secunda pomeridiana, in qua solent multi Vesperas recitare. Ita Salm. cum aliis. Sed opinio magis communis, & recepta docet, non posse recitari Matutinum, nisi cum Sol propior sit ad Occasum, quam ad Meridiem; ea enim est hora propria Vesperarum, & ab ea numeratur dies Ecclesiasticus, licet in aliquibus locis consuetudo obtinuerit Vesperas anticipare.

55. Quod attinet ad minores horas, licet eas persolvere ab aurora usque ad meridiem; nona vero dici etiam post meridiem. Invertre autem temporis ordinem, si nulla sit causa, veniale peccatum est, nullum autem si fiat ex justa causa, modo totum officium dicatur intra diem Ecclesiasticum. Damnata est autem ab Alex. VII. hæc propositio: *unico officio potest quis satisfacere duplici præcepto, pro die præsentis, & crastina.* In choro Matutinum cum suis laudibus cani debet, antequam celebretur Missa solemnis, seu Conventualis.

Et quidem hæc consuetudo sub gravi peccato obligat, ut verior, & communior sententia tenet cum Navarro, Suarez, & novissime Bened. XIV., cum enim ritus hic generalis sit omnibus Ecclesiis, grave scandalum ex contraria praxi oriretur, læderetur publicus Dei cultus, & conveniens Ecclesiæ regimen. Extra chorum non excusatur a culpa levi, qui nulla causa impediente id omitteret; cum inter defectus Missæ a Rubrica notatos alter sit, non recitasse Matutinum cum laudibus ante Missæ sacrificium, atque ita fert antiqua, & recepta Ecclesiæ consuetudo. Non est tamen gravis hæc obligatio, cum ex nullo capite constet præceptum, saltem sub lethali obligans, & aliunde inversio ordinis inter Matutinum, & Missam non est major, quam inter ipsas horas, quæ non pertinet ad substantiam præcepti. Imo quævis causa rationalis, licet gravis non sit, excusat ab omni culpa, ut communis DD. notat cum Bened. XIV. lib. 3. c. 13. de Sacrif. Missæ.

56. Nota 1. matutinum defunctorum in choro recitandum die 2. Novemb. non posse primo vespere recitari ex decreto Sacræ Rituum Congr. 1. Sept. 607. nisi in aliquibus Ecclesiis contraria vigeat consuetudo. Privatim autem licet consultius sit mane dicere, sed posse quoque vespere recitari multi probabiliter docent ex Rubrica ipsa agente: *dicto Benedicamus Domino, absolute incipit matutinum defunctorum.* Sicut ergo permissum est pridie recitare Matutinum diei sequentis, ita, inquiunt; licitum

est dicere Matutinum Defunctorum. Nota 2. in diebus Rogationum, si pridie Matutinum dicatur cum suis laudibus, transferendas esse litanias ad diem sequentem, quia non ita conjunctæ sunt cum Matutino, ut nequeant separari, & re ipsa separantur in multis Ecclesiis; tum quia illæ privatim recitantur in supplementum processionum, quæ diei naturali ita sunt affixæ, ut si officium. S. Marci transferatur, litanie non transferantur. Sed contraria sententia placuit Gavanto, & aliis, quia Rubrica conjungit Litanias cum laudibus, in quibus ideo omittitur versiculus *fideliùm animæ.*

57. *Quæst. 11.* Quo modo recitandæ sint horæ Canonice? R. cum devotione tum interna, tum externa; hoc est *studiose, ac devote*, ut præcipit Later. Conc. IV. c. *dolentes*; id enim exigit religiosa oratio, & laudatio Dei. Porro ad devotionem pertinent intentio orandi, & laudandi Deum, & attentio mentis. Quod attinet, ad intentionem, non est opus expressa intentione implendi præceptum, sed sufficit virtualis. Quod spectat ad *attentionem*, ea debet esse tum externa, tum etiam interna. *Externa* habetur, cum non ponitur actio, quæ pugnet cum oratione, ut esset fabulari, scribere, & similia, quæ multum distrahunt animum. *Interna* autem, cum attendimus ad Deum, quem oramus, ad verba, quæ proferimus, ad sensum verborum. Porro ad implendam rationem Divini officii requiri aliquam attentionem internam, docet communior, & probabilior sententia. Ratio illius præcipua est, quia in Divino

officio præcipitur vera oratio, quæ sit actus Religionis, seu *elevatio mentis in Deum*; Deus autem non potest vere coli per solam attentionem externam, ut ipsemet testatur Matt. 15. *populus iste labiis me honorat, cor autem eorum longe est a me.*

58. Qualis autem debeat esse attentio interna, non convenit inter DD. Sunt, qui velint necessariam esse attentionem formalem, & explicitam non solum ad verba, sed etiam ad sensum verborum. Verum communis, & vera sententia requirit sane attentionem aliquam internam, sed solum virtuales, quæ excludat omnem voluntariam distractionem. Atque hæc videtur esse doctrina D. Th. in 4. dist. 15. q. 5. art. 2. Et D. Antonius diserte docet, ad orationem solum requiri attentionem permanere secundum suam virtutem. Itaque ut quis officio Divino satisfaciatur, satis est, ut dum se alio distractum esse animadvertit, conetur sese colligere, nec in distractionem perserveret.

CAPUT V.

De dispositione fructuum Beneficiorum.

59. An beneficiarii sint domini bonorum suorum, & quomodo illa possint dispensare, dictum est in appendice ad Tract. VII. lib. 3. Hic tamen libet pauca subjungere de alienatione bonorum Ecclesiæ.

Quest. 1. Quid est alienatio, & quo jure prohibita? R. 1. nomine alienationis venit non

solum venditio, sed etiam donatio, permutatio, traditio rei in pignus, transactio rei jam ab Ecclesia possessæ. 2. Bona Ecclesiastica sunt res omnes immobiles, earumque jura, & actiones; mobilia quoque pretiosa, puta vasa aurea, vel argentea, gemmæ, bibliothecæ copiosæ, greges, & armenta, arbores, & silvæ; magna quoque pecuniæ summa, destinata ad emendum aliquid immobile, denique annui redditus perpetui. 3. ea omnia alienare prohibitum est jure Canonico tum a Pio II. in Extrav. *Ambitiosæ*, tum ab Urbano VIII. idque sub gravibus pœnis, scilicet Excommunicationis, & perpetuæ privationis ab omni officio, a quibus excusat innoxia ignorantia, etiam ubi tales pœnæ consuetudine sunt receptæ, multis enim in locis non vigent.

60. *Quest. 2.* Quænam sint debitæ solemnitates ad validam alienationem? R. 1. communis consultatio. 2. consensus Capituli, vel Cleri. 3. consensus Episcopi vel Superioris regularis; aliqui exigunt consensum Patroni, sed contradicit Layman cum aliis. 4. subscriptio consentientium pro casibus a jure expressis. 5. consensus Pontificis, sive S. Congregationis. Quod si deficient solemnitates juris, alienatio est irrita, etiamsi fiat cum causa, nec valeat in foro conscientie; quia jura nullam esse voluerunt alienationem, carentem debita solemnitate, ob periculum gravis damni. Quod si accedat consensus Pontificis, & causa non desit, valida est quia Pontifex censetur supplere defectum solemnitatum; secus si non sit legitima causa, cum